

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

เครือข่ายรักษ์คลองอุตะเถา จังหวัดสงขลา ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำคลองอุตะเถา จังหวัดสงขลา มาอย่างต่อเนื่อง บัดนี้ทีมงานเครือข่ายรักษ์คลองอุตะเถา ได้จัดทำโครงการประกวดการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนเขตพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอุตะเถา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในพื้นที่ โดยเฉพาะลุ่มน้ำคลองอุตะเถา ซึ่งเป็นคลองสายหลักและเป็นเส้นเลือดใหญ่ของชาวจังหวัดสงขลาให้ดีขึ้น รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ ฟื้นฟู แหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง และเป็นการขยายผลการดำเนินโครงการดังกล่าว เครือข่ายรักษ์คลองอุตะเถา จึงได้ดำเนินโครงการประกวดการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนเขตพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอุตะเถา เพื่อการพัฒนาให้มีการดำเนินงานที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอุตะเถา
2. เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำคลองอุตะเถา
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และอาสาสมัครทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการบริหารจัดการองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.ประชาชน เครือข่ายชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอุตะเถา
- 2.ประชาชน เครือข่ายชุมชน มีจิตสำนึกและความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำคลองอุตะเถา
- 3.มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำคลองอุตะเถาให้ดีขึ้น

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
www.SongkhlaLake.com

บทที่ 2

วิธีดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 1 การรับสมัคร โรงเรียน/ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ

เครือข่ายรักษ์คลองอู่ตะเภา โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย ๒

ตำบลบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90250

โทรศัพท์ 074-553107 โทรสาร 074-553104

กำหนดส่งใบรับสมัคร ตั้งแต่บัดนี้จนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2554

ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือกตัดสินผู้เข้าร่วมโครงการ

เครือข่ายรักษ์คลองอู่ตะเภา จังหวัดสงขลา จัดประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาคัดเลือก

และตัดสินโรงเรียนและชุมชนที่เข้าร่วมโครงการฯ

ขั้นตอนที่ 3 การมอบรางวัลให้กับโรงเรียนและชุมชน

ประเภทโรงเรียน

- รางวัลชนะเลิศ เกียรติบัตรพร้อมเงินรางวัล จำนวน 8,000 บาท จำนวน 1 รางวัล
- รางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่ง เกียรติบัตรพร้อมเงินรางวัล จำนวน 6,000 บาท จำนวน 1 รางวัล
- รางวัลรองชนะเลิศอันดับสอง เกียรติบัตรพร้อมเงินรางวัล จำนวน 4,000 บาท จำนวน 1 รางวัล
- รางวัลชมเชย เกียรติบัตรพร้อมเงินรางวัล จำนวน 2,000 บาท จำนวน 2 รางวัล

ประเภทชุมชน

- รางวัลชนะเลิศ เกียรติบัตรพร้อมเงินรางวัล จำนวน 8,000 บาท จำนวน 1 รางวัล
- รางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่ง เกียรติบัตรพร้อมเงินรางวัล จำนวน 6,000 บาท จำนวน 1 รางวัล
- รางวัลรองชนะเลิศอันดับสอง เกียรติบัตรพร้อมเงินรางวัล จำนวน 4,000 บาท จำนวน 1 รางวัล
- รางวัลชมเชย เกียรติบัตรพร้อมเงินรางวัล จำนวน 2,000 บาท จำนวน 2 รางวัล

กลุ่มเป้าหมาย

- โรงเรียนในกลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา
- ชุมชนและอปท.กลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา

รูปแบบการดำเนินโครงการ

โครงการประกวดการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

- โรงเรียน
- ชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ

พฤษภาคม – กันยายน 2554

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
www.SongkhlaLake.com

บทที่ 4

สรุปผลการดำเนินการ

จากกระบวนการที่วางไว้ 2 ขั้นตอนในการรับสมัครโรงเรียน/ชุมชน ประกวดการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบองค์รวมในโรงเรียนและชุมชนเขตพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาจังหวัดสงขลา ประจำปี 2554

พบว่า ทีมงานมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา ดังนั้นช่วงที่เปิดรับสมัครไม่สามารถดำเนินการได้ทันตามเวลา จึงใช้กระบวนการสืบเสาะหาโรงเรียน/ชุมชนที่มีกระบวนการ/กิจกรรมในการดูแลลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา นอกจากนั้นใช้กระบวนการสัมภาษณ์จากเครือข่ายทั้งโรงเรียนและชุมชนทำให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่มีกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน และตัวแทนในชุมชนที่กระทำอย่างต่อเนื่อง สรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบประเภทโรงเรียน

โรงเรียน/โซน	กิจกรรม(ระยะเวลา)	ผลลัพธ์/ผลสะท้อน
โรงเรียนรัตนพล วิทยา อ.คลองหอยโข่ง จ. สงขลา โซน ต้นน้ำคลองอู่ตะเภา	1)หลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการองค์ความรู้ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ได้นำไปใช้กับโรงเรียนในพื้นที่โซนต้นน้ำลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา โดยเน้นการบูรณาการในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ใน ม.2 และ ม.4 สาระที่ 6 การเปลี่ยนแปลงของโลก และสาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ 2)ธนาคารขยะรีไซเคิล ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2552 จนถึงปัจจุบันทำให้เชื่อมร้อยกับงานขยะเหลือศูนย์ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการของศูนย์ศึกษาสิ่งแวดล้อม คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มอ. หาดใหญ่ ปี 2553 ได้ไม่ยาก 3)นักสืบสายน้ำคลองจำไทร โดยนักเรียนลงไปปฏิบัติการตรวจวัดคุณภาพน้ำอย่างต่อเนื่อง และ	- สามารถขยายเครือข่ายครูเพื่อการจัดทำหลักสูตรสาระท้องถิ่นอย่างเป็นปัจจุบัน โดยเป็นการโยงเครือข่ายกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา -ผู้บริหารนำมาเป็นนโยบายของโรงเรียนให้ทำกระบวนการขยะฐานศูนย์ในโรงเรียนส่งผลให้เกิดผลกระทบอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ ปี 2553 จนถึงปัจจุบัน -นักเรียนแกนนำต้นกล้าเพื่อการอนุรักษ์คลองอู่ตะเภาที่เรียนอยู่ในระดับชั้น ม.ต้น ยังคงสนใจและประสงค์ทำกิจกรรมนี้อย่างต่อเนื่อง แม้จะ

โรงเรียน/โซน	กิจกรรม(ระยะเวลา)	ผลลัพธ์/ผลสะท้อน
	<p>ยังคงดำเนินการในรายวิชาวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่อง</p> <p>4)ค่ายเยาวชนต้นกล้ารักษ์ป่าผาคำ โดยมีทีมต้นกล้าฯ ไปดูแลป่าต้นน้ำร่วมกับทีมภาคประชาชน และขึ้นไปลาดตระเวน อย่างน้อย ทุกสัปดาห์ในช่วงที่มีเหตุการณ์ แต่หากเหตุการณ์ปกติ จะขึ้นไปดูแลป่าต้นน้ำเดือนละครั้ง</p>	<p>ขาดแคลนอุปกรณ์ก็ตามที่ ซึ่งเป็นผลมาจากงานวิจัยของศูนย์ศึกษาสิ่งแวดล้อมคลองอู่ตะเภา ประจำปี 2553 เช่นเดียวกัน</p> <p>-ทำให้เกิดเครือข่ายร่วมกันดูแลป่าต้นน้ำที่นำโดยลุงเหล็กและน้ำประวิทย์ ทองประสม ส่งผลให้เป็น IDOL ของเด็กต้นกล้าเพื่อการอนุรักษ์คลองอู่ตะเภาหลายๆ คน</p>
<p>โรงเรียนพะตง ประธานศิรวิวัฒน์ ต. พะตง อ.หาดใหญ่ จ. สงขลาโซนกลางน้ำ คลองอู่ตะเภา</p>	<p>1)ธนาคารขยะ(ธนาคารPPK Recycle) เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการตั้งแต่ปลายปี 2552 จนถึงปัจจุบัน เป็นการฝึกกระบวนการจัดการขยะ ตั้งแต่ต้นทาง และฝึกความรับผิดชอบในการช่วยกันดูแลความสะอาดของทุกพื้นที่ในโรงเรียน</p> <p>2)น้ำหมักชีวภาพ ภายใต้โครงการเศรษฐกิจพอเพียง เน้นให้นักเรียนรู้จักคัดแยกขยะเปียกประเภทเศษวัสดุพืชผักผลไม้มาเป็นวัตถุดิบ โดยทำเป็นโรงงาน จำแนกน้ำหมักชีวภาพตามประเภทของเศษผลไม้ เช่น สับประรด มะนาว ชมพู่-มาเหมียว เป็นต้น และนำผลิตภัณฑ์ที่ได้ไปใช้ประโยชน์จริงทั้งในโรงเรียนและบ้านของนักเรียน</p> <p>3)กิจกรรมบ่มเพาะต้นกล้าเพื่อการอนุรักษ์คลองอู่ตะเภา โดยใช้กิจกรรมนักสืบสายน้ำเป็นสื่อกลาง ไปเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงาน</p>	<p>-นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น และเป็นพฤติกรรมที่ไม่สร้างความทุกข์จากความรับผิดชอบ เพราะเงื่อนไขในการทำกิจกรรมธนาคารขยะคือ สามารถแปรมูลค่าของขยะรีไซเคิลมาเป็นการเก็บออมได้ โดยช่วยลดโลกร้อนไปในเวลาเดียวกัน</p> <p>-นักเรียนต้นกล้าเพื่อการอนุรักษ์คลองอู่ตะเภาสามารถบริการงานจิตสาธารณะให้เป็นประโยชน์กับสังคมคนรักกลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาได้อย่างต่อเนื่องทุกปี</p>

โรงเรียน/โซน	กิจกรรม(ระยะเวลา)	ผลลัพธ์/ผลสะท้อน
	<p>สิ่งแวดล้อม(สศท.16) และกิจกรรมปลูกป่าต้นน้ำคลองตง และ ทำฝายชะลอน้ำ ร่วมกับ อบต.พะตง ต.พะตง อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา</p> <p>4)ห้องสมุดสีเขียวลดโลกร้อน เป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างบรรยากาศธรรมชาติให้เกิดในบริเวณห้องสมุดทั้งนอกและในอาคาร สร้างความร่วมมือรื้อนให้กับแหล่งเรียนรู้ เป็นการผ่อนคลายสายตาและ ได้ใช้ประโยชน์จากพืชผักสวนครัวที่ปลูกมาเป็นอาหาร</p> <p>5)น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมงานเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเพราะนักเรียนดำเนินการจัดทำผลิตภัณฑ์ดังกล่าว และนำมาจำหน่ายให้กับทีมบุคลากรและผู้ที่สนใจสามารถสร้างรายได้ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี</p> <p>6)พืชสมุนไพรมงคล 9 อย่าง เป็นกิจกรรมที่สอนให้นักเรียนรู้จักและนำต้นไม้ที่ใช้เป็นมงคลมาเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน สามารถนำไปใช้กับที่บ้านสร้างความเป็นมงคลตามความเชื่อ</p>	
<p>โรงเรียนบ้านไร่ ต.บ้านไร่ อ. หาดใหญ่ จ.สงขลา โซนกลางน้ำคลอง อู่ตะเภา</p>	<p>1)กิจกรรมคัดแยกขยะอลูมิเนียมเพื่อนำส่งทำขาทีเทียม โรงเรียนได้ร่วมกิจกรรมกับองค์กรภายนอกเพื่อรับบริจาคขยะ โลหะประเภทอะลูมิเนียม เช่น จากห้างสำหรับเปิดกระป๋องของน้ำอัดลมและน้ำผลไม้กระป๋อง</p> <p>2)น้ำยาเอนกประสงค์ เพื่อรณรงค์การลดใช้สารเคมี และ ประหยัดเงินตราในกระเป๋าที่ต้องไปลงทุนซื้อน้ำยาล้างห้องน้ำ ซึ่งมักเป็นอันตรายต่อ</p>	<p>-เป็นกิจกรรมที่ส่วนแต่สามารถบ่งบอกความเป็นโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง และโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2</p> <p>ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มีหลายประการ ได้แก่ การสร้าง</p>

โรงเรียน/โซน	กิจกรรม(ระยะเวลา)	ผลลัพธ์/ผลสะท้อน
	<p>ผู้ใช้</p> <p>3)นักสืบสายน้ำคลองบ้านไร่ สาเหตุที่ยังดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพราะต้องการศึกษาข้อมูลคุณภาพน้ำจากแหล่งน้ำที่อยู่ในพื้นที่เพื่อการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา</p> <p>4) บ่มเพาะต้นกล้าเพื่อการอนุรักษ์คลองอุตะเถา และเป็นวิทยากรถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับเพื่อนในเครือข่ายโรงเรียนรักษ์คลองอุตะเถา</p> <p>5)โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง โดยการปลูกผักไร้สารพิษ และเลี้ยงปลาในบ่อดินของโรงเรียน เพื่อนำมาเป็นอาหารกลางวันของนักเรียน</p> <p>6)การทำน้ำหมักชีวภาพ จากวัสดุเหลือใช้ในโรงอาหารของโรงเรียน และนำมาเป็นปุ๋ยชีวภาพตลอดจนส่วนผสมของน้ำยาเอนกประสงค์เป็นการลดการใช้สารเคมีในภาคเกษตรกรรมของโรงเรียน</p>	<p>นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปเป็นวิทยากรให้กับโรงเรียนในเครือข่ายรักษ์คลองก่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างโรงเรียนและเครือข่ายต้นกล้าเพื่อการอนุรักษ์คลองอุตะเถา</p>
<p>โรงเรียนหาดใหญ่ วิทยาลัย 2 ต.บ้านพรุ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา โซนกลางน้ำคลองอุตะเถา</p>	<p>1)เครือข่ายต้นกล้าจิตสาธารณะ ณ.ว.2 อาสาดูแลลุ่มน้ำ โดยใช้กิจกรรมนักสืบสายน้ำตรวจวัดคุณภาพน้ำคลองอุตะเถาตลอดสายน้ำ ตั้งแต่ปี 2553 จนถึงปัจจุบัน โดยออกเก็บตัวอย่างเดือนละครั้ง หรือช่วงที่มีกิจกรรมออกไปศึกษาภาคสนามของรายวิชาชีววิทยา ม.6</p> <p>2)ต้นกล้าผู้วิจัยพลิกสวนยางให้เป็นป่ายาง โดยการออกไปสำรวจข้อมูลพื้นฐานของการบริหาร</p>	<p>-งานบ่มเพาะต้นกล้าจิตสาธารณะ เกิดผลสะท้อนในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานสากล ที่เน้นรายวิชาโครงการสร้างสรรค์ (Creativity Action Service : CAS) กล่าวคือ นักเรียนระดับชั้น ม.4 หันมาทำ</p>

โรงเรียน/โซน	กิจกรรม(ระยะเวลา)	ผลลัพธ์/ผลสะท้อน
	<p>จัดการสวนยางพาราในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอุตะเถา เริ่มทำปี 2554</p> <p>3) ต้นกล้าวิถีสมาธิ ทำแผนที่คนรักขี้ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอุตะเถา ประจำปี 2554 โดยเริ่มจากการขยายผลการฝึกสมาธิเพื่อสะสมพลังจิตจิตของต้นกล้าจิตสาธารณะที่อยู่ในลุ่มน้ำคลองอุตะเถา และพื้นที่ที่สนใจกระบวนการพัฒนาจากภายในเพื่อนำพลังมาขับเคลื่อนงานสังคม</p> <p>4) ต้นกล้าเยาวชน Zero Waste ญ.ว.2 เป็นกลุ่มต้นกล้าที่พยายามก่อตั้งธนาคารเยาวชน Zero Waste ผ่านรายวิชามาตรฐานสากล (วิชาโครงการสร้างสรรค์) โดยได้รับการสนับสนุนการทำกระบวนการจากงานอาคารสถานที่ของโรงเรียน ซึ่งสามารถหาเครือข่ายสมาชิกในโรงเรียนได้ทุกระดับชั้นและจากแต่ละสำนักงานของกลุ่มงานบริหาร</p> <p>5) ชุมชนุมวิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มุ่งเน้นบริหารจัดการขยะเปียกมาทำน้ำหมักชีวภาพ เพื่อนำไปใช้ที่ครัวเรือนของสมาชิกในชุมชน</p> <p>6) โครงการจักรยานพิชิตพลังงาน เป็นโครงการวิทยาศาสตร์ประเภทสิ่งประดิษฐ์ ที่นักเรียน ม.3 จัดทำขึ้นมาโดยนำไปผลิต O₂ ให้กับสิ่งมีชีวิตในสระน้ำวัดปทุมธาราวาส ต.บ้านพรุ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา นับเป็นผลงานที่นำไปบริการสังคมอย่างจริงจัง และ ส่งผลให้เป็นการตอบแทนบุญคุณ วัด</p>	<p>กิจกรรมจิตสาธารณะที่เน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน</p> <p>-ธนาคารเยาวชนฯ ได้รับการประเมินเข้ารับรางวัลจาก ทสจ. สงขลา ประจำปี 2554</p> <p>-ต้นกล้าวิถีสมาธิ ญ.ว.2 ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนเยาวชนไปร่วมกิจกรรมสมาธิภาวนา เจริญพระชนมพรรษา มหาราชันย์ ปี 2554 ณ ททท.</p> <p>-โครงการจักรยานพิชิตพลังงาน ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานพลังงานและบริษัทเซฟรอน เข้าร่วมกิจกรรมพลังงานทางเลือกของภาคใต้ ประจำปี 2554</p>

โรงเรียน/โซน	กิจกรรม(ระยะเวลา)	ผลลัพธ์/ผลสะท้อน
	ที่อยู่ในละแวกโรงเรียน	
<p>โรงเรียนคูเต่าวิทยา ต.คูเต่า อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา โซนปลายน้ำคลอง อู่ตะเภา</p>	<p>1)การกำจัดขยะและแปรรูขยะเพื่อลดภาวะโลกร้อน โดยให้นักเรียนรู้จักบริหารจัดการขยะในโรงเรียนและในครัวเรือน เช่น ขยะเปียกนำไปหมัก ขยะรีไซเคิล นำไปแปรรูปมูลค่าเป็นเงินตรา</p> <p>2)บูรณาการ “รักษ์คลองอู่ตะเภา” จัดเป็นประจำทุกปีตั้งแต่ ปี 2551 จนถึงปัจจุบันโดยผ่านกระบวนการของหลักสูตรบูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา</p> <p>3)กิจกรรมนักสืบสายน้ำเพื่อตรวจวัดคุณภาพน้ำในคลองคูเต่า เดือนละครั้ง แลเมื่อมีปัญหาคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม ก็ใช้การทำจุลินทรีย์ก้อน (EM Ball) มาบำบัดน้ำเสียในคลองคูเต่า โดยอาศัยองค์ความรู้จากกรณีปัญหาในท้องถิ่นคูเต่า</p> <p>4)ชมรมยตราสำรวจสายน้ำ และลงพื้นที่ชุมชนเพื่อเป็นการสื่อสารและรณรงค์ให้ชุมชนรักษ์สายน้ำคลองอู่ตะเภา และเป็นการฝึกปฏิบัติธรรมะ โดยมีสิ่งแวดล้อมคลองอู่ตะเภาเป็นสื่อกลาง</p> <p>5)เพลงเรื่อรักษ์คลองอู่ตะเภา โดยมีครูภูมิปัญญาในท้องถิ่นของ โซนปลายน้ำ อาทิ ครูสุนิสา หวังสุข ครูเปลื้อง สุขสวัสดิ์ และครูหิรัญ เถาถวิล เป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับนักเรียนต้นกล้า เพลงภูมิปัญญา</p> <p>6)การบ่มเพาะต้นกล้าเพื่อการอนุรักษ์คลองอู่ตะเภาโซนปลายน้ำ โดยใช้กระบวนการของ</p>	<p>-เป็นกิจกรรมที่สามารถเชื่อมสัมพันธ์ภาพระหว่างครอบครัวในชุมชนกับโรงเรียน</p> <p>-กิจกรรมหลักสูตรบูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษาสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้กับท้องถิ่นได้ในระดับดีมาก</p> <p>-กิจกรรมรักษ์คลองอู่ตะเภาสามารถใช้เป็นสื่อสานสายใยระหว่างชุมชนพุทธและชุมชนมุสลิมให้สนิทสนมกลมเกลียวมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม เพราะทำกิจกรรมทุกอย่างเพื่อมุ่งสู่การดูแลแหล่งน้ำสาธารณะ คือ คลองอู่ตะเภา</p>

โรงเรียน/โซน	กิจกรรม(ระยะเวลา)	ผลลัพธ์/ผลสะท้อน
	หลักสูตรตั้งแต่ข้อ 1-6มาสร้างเขาวงกต สาธารณะให้เกิดขึ้น	

2. องค์กรประเภทชุมชน/ตัวแทนชุมชน

ชุมชน/ตัวแทน ชุมชนโซน	กิจกรรม	ผลลัพธ์/ผลสะท้อน
ชุมชนบ้านตะเคียน เกา และชุมชนปริก ต.ปริก อ.สะเดา จ. สงขลา โซนต้นน้ำคลองอู่ ตะเกา	1)กิจกรรมล่องคลองตลอด โชนต้นน้ำถึงปลาย น้ำ ปี 2552 2) กิจกรรมเลี้ยงปลาในกระชังเพื่อเป็นตัวชี้วัด คุณภาพน้ำคลองอู่ตะเกา โชนต้นน้ำ 3)กิจกรรมนักสืบสายน้ำคลองอู่ตะเกา โชนต้น น้ำ 4)กิจกรรมคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง เพื่อแยก ขยะเปียกไปทำปุ๋ยหมัก และ ขยะ- รีไซเคิลไปแปรมูลค่าเป็นเงินฝากธนาคารขยะ	-สร้างความเข้าใจระหว่างชุมชนกับ ภาคอุตสาหกรรม -เป็นชุมชนตัวอย่างในด้านการ จัดการสิ่งแวดล้อมจากต้นทาง -เป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักศึกษามาทำ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
นายอำนวยการ สุข สวัสดิ์ หมู่ 1 ต.ทุ่งลาน อ.คลองหอยโข่ง จ. สงขลา โชนกลางน้ำ คลองอู่ตะเกา	1)กิจกรรมล่องคลองอู่ตะเกา โชนกลางน้ำ ปี 2553 จนถึงปัจจุบัน 2)กิจกรรมเลี้ยงปลาในกระชังเพื่อเป็นตัวชี้วัด คุณภาพน้ำ โชนกลางน้ำ ตั้งแต่ปี 2553 จน กลายเป็นอาชีพในปัจจุบัน 3)กิจกรรมยามเฝ้าคลอง โดยเป็นผู้ประสาน นักข่าวท้องถิ่นทุกครั้งที่เกิดสถานการณ์ปลาตาย ในคลองอู่ตะเกา โชนกลางน้ำ 4)เป็นแกนนำชุมชนในกลุ่มรักษ์คลอง อู่ตะเกาบ้านทุ่งลานเพื่อนำทำกิจกรรมต่างๆที่	-เกิดแกนประสาน ระหว่างหน่วยงานท้องถิ่น (ทต.ทุ่ง ลาน กับ ทต.พะตง) -เกิดแกนนำภาค ประชาชนในพื้นที่ โชนกลางน้ำฯ -สามารถใช้เป็น แหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อมศึกษาโดยชาวบ้าน ให้กับต้นกล้าเพื่อการอนุรักษ์ คลองอู่ตะเกา ในเรื่องการเลี้ยงปลา

ชุมชน/ตัวแทน ชุมชนโชน	กิจกรรม	ผลลัพธ์/ผลสะท้อน
	<p>เป็นรูปธรรม</p> <p>5) เป็นเจ้าของ “ปายาง” ในเขตพื้นที่ ต.ทุ่งลาน อ.คลองหอยโข่ง จ.สงขลา โดยปลูก พืชสวนครัวในยางที่เพิ่งปลูก และ ดำรงไม้ ธรรมชาติในสวนยาง ทำให้สามารถใช้เป็น แหล่งเรียนรู้ให้กับต้นกล้าอายุวิจัย ได้เป็นอย่างดี</p> <p>6) เป็นผู้ประสานงานภาคประชาชนใน โครงการอาสาสมัครเฝ้าระวังคุณภาพน้ำฯ</p>	<p>ในกระชัง และ การทำปายาง</p> <p>-เป็นผู้สื่อข่าวประจำคลอง อู่ตะเภา และ เป็นสื่อกลางระหว่าง ภาคประชาชนกับภาคโรงงานใน โชนกลางน้ำ</p>
<p>อสม.ประสิทธิ์ จันทร์คำภู</p> <p>ต.บ้านพรุ อ. หาดใหญ่</p> <p>จ.สงขลา</p> <p>โชนกลางน้ำคลองอู่ ตะเภา</p>	<p>1) วิทยากรการจัดการขยะเหลือศูนย์ตลอดโชน ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา</p> <p>2) วิทยากร การเฝ้าระวังภัยพิบัติ(น้ำท่วม)</p> <p>3) วิทยากรงาน ICTเพื่อบริหารจัดการดูแล ติดตามการทำงานของสมาชิก/ลูกจ้างกรีดยางใน สวนยางพาราที่อยู่ห่างไกลจากบ้านเรือนอยู่ อาศัย โดยใช้ Google earth</p> <p>4) โครงการขยะพาเที่ยว แกนนำ อสม. ในการ จัดการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางจนนำไปสู่การ แปรมูลค่าเป็นเงินตราเพื่อใช้เป็นค่ารถ/ ยานพาหนะไปศึกษาดูงานต่างจังหวัด</p> <p>5) ผู้ผลิตสื่อมัลติมีเดียคนรักขลุ่มน้ำคลองอู่ ตะเภา ทั้งจากภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว</p> <p>6) ผู้ผลิตนวัตกรรมการเฝ้าระวังภัยพิบัติ(น้ำ ท่วม)อย่างง่ายเพื่อขยายผลไปยังผู้ที่สนใจทุกคน</p>	<p>-เกิดการขยายผลเรื่อง กระบวนการจัดการขยะฐานศูนย์ เพื่อลดภาวะโลกร้อนอย่างเป็น รูปธรรม และ ดำเนินการอย่าง ต่อเนื่อง ทำให้สังคมการจัดการ ขยะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี</p> <p>-ได้รับรางวัลจาก ทสจ. จาก โครงการขยะพาเที่ยว เป็นการจุด ประกายให้ชุมชนอื่นๆ ได้เห็น ความสำคัญของแนวคิดการพึ่งพา ตนเอง</p> <p>-เครือข่ายรักษ์คลองอู่ตะเภาได้มี โอกาสนำสื่อมัลติมีเดียไปใช้ รณรงค์การอนุรักษ์ลุ่มน้ำคลองอู่ ตะเภาหลายครั้ง</p> <p>-ภาคราชการขอนำนวัตกรรมการ เฝ้าระวังภัยพิบัติ(น้ำท่วม)ไป</p>

ชุมชน/ตัวแทน ชุมชนโชน	กิจกรรม	ผลลัพธ์/ผลสะท้อน
		เผยแพร่งานเป็นวาระแห่งชาติของ บทบาท อสม.และภาคีเครือข่าย ภาคประชาชนทุกระดับ
<p>สิบทอ อุดม วัดคลอง แห ต.คลองแห อ. หาดใหญ่ จ.สงขลา</p>	<p>1) นำหมักชีวภาพ จากเศษวัสดุ/อาหาร จากวัด คลองแห และพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อนำไปใช้บำบัด น้ำเสียในคลองแห</p> <p>2) จุลินทรีย์แห้ง เป็นการนำจุลินทรีย์ที่มี ประสิทธิภาพโดยไม่ต้องใช้ดินเหนียวหรือ ดิน ทรายเป็นองค์ประกอบให้เกิดการอัดก้อน แต่จะ นำไปใส่ในกระสอบปุ๋ย และมัดปากถุง และ นำไปผูกติดไว้ ณ คลองแห ในจุดที่ต้องการ จัดการน้ำเสีย</p> <p>3) นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์เตาเผาถ่าน</p> <p>4) นวัตกรรมพลังงานทดแทนถ่านอัดแท่ง โดย ใช้วัสดุดิบมาเผาถ่านเป็นพืชผักที่เหลือใช้จาก ตลาดสด อาทิ เปลือกสะตอ เป็นต้น ซึ่งขึ้นอยู่กับ ฤดูกาลของพืชผักนั้น</p> <p>5) ฝ่ายเลี้ยงช้างวัดคลองแหเพื่อตัดขยะจาก คลองเตย</p> <p>6) วิทยากรงานภูมิปัญญาพลังงานทดแทน และ พลังงานชีวมวล เพื่อนำมาใช้ในครัวเรือนของ กลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา</p>	<p>-เป็นกรณีปัญหาที่ใช้พื้นฐานช่าง มาทำนวัตกรรมอย่างหลากหลาย ใช้ประโยชน์ให้กับกลุ่มน้ำคลองอู่ ตะเภาในโชนปลายน้ำ ณ บริเวณ วัดคลองแห ส่งผลให้เกิดกลไก การขับเคลื่อนด้านการดูแล สิ่งแวดล้อมโดยใช้ภูมิปัญญา ชาวบ้านบอกความเป็นนายช่าง -เกิดการนำไปใช้จริงในชุมชน/ ครัวเรือน ส่งผลให้เกิดมิติของ แนวคิดจะพึ่งตนเองของหลาย ชุมชน เพราะหลายๆ อย่างสามารถ สร้างเองได้ หรือ ทำได้เองโดยไม่ ต้องไปซื้อทุกอย่าง ทำให้ประหยัด งบประมาณ ส่งผลไปยังท้องถิ่นที่ อยู่ในโชนปลายน้ำนำไปขยายผล ต่อยังในชุมชน</p>
<p>บังอร น มัสยิดบ้าน เหนือ</p>	<p>1) เคนนำประสานงานเครือข่ายภาคประชาชน โชนปลายน้ำกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ ปี 2547จนถึงปัจจุบัน</p>	<p>-เป็นผู้สื่อกลางระหว่างภาค ประชาชนกับภาคราชการ -เป็นผู้สื่อกลางระหว่างชุมชน</p>

ชุมชน/ตัวแทน ชุมชนโชน	กิจกรรม	ผลลัพธ์/ผลสะท้อน
ต.คูเต่า อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา โชนปลายน้ำคลองอู่ ตะเกา	2) ผู้ประสานงานทีมเรือหางยาวเพื่อใช้ล่องคลอง อู่ตะเภาโชนปลายน้ำ ตั้งแต่ปี 2547 3) วิทยากรครูภูมิปัญญาด้านการจับสัตว์น้ำใน ทะเลสาบสงขลา ให้กับเรือข่ายต้นกล้าเพื่อการ อนุรักษ์คลองอู่ตะเภา 4) วิทยากรครูภูมิปัญญา เรื่อง EM Ball และ น้ำ หมักชีวภาพ ซึ่งเป็นแกนนำภาคประชาชนที่ จัดทำ EM Ball ร่วมกับ แม่ทัพภาค 4 ผลิตไปใช้ บำบัดน้ำเสียในคลองอู่ตะเภาโชนปลายน้ำ และ ในทะเลสาบสงขลา 5) โครงการน้ำบ้านน้ามอง ม.7 ต.คูเต่า อ. หาดใหญ่ จ.สงขลา โดยการให้บ้านทุกหลังที่อยู่ ริมคลองอู่ตะเภาปรับภูมิทัศน์ด้วยการปลูก ต้นไม้กระถางไว้ที่หน้าบ้าน เพื่อให้ดูสวยงาม และ จัดการดูแลขยะที่ หน้าบ้านตนเอง	มุสลิมกับชุมชนพุทธ โดยใช้ กิจกรรมการดูแลสายน้ำเป็น สื่อกลาง “หน้าบ้านน้ามอง” เป็น สื่อกลางระหว่าง อบจ. กับภาค ประชาชน ส่งผลให้จังหวัดรู้จัก เครือข่ายรักษ์คลองอู่ตะเภาภาค ประชาชนมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลในข้อ 1. และ 2. ซึ่งเป็นตัวแทนโรงเรียนและตัวแทนชุมชนที่มีส่วนร่วมกันอนุรักษ์
 และพัฒนาลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาจำนวนประเภทละ 5 หน่วยงาน/กลุ่มบุคคลในชุมชน

จากการสำรวจในพื้นที่โดยทีมงาน พบว่าผลงานที่ได้จากการสัมภาษณ์และติดตามมา
 ตั้งแต่ในอดีต ล้วนแต่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนงานด้านสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาทั้งสิ้น ดังนั้น
 เพื่อเป็นขวัญกำลังใจของคนทำงาน จึงประเมินผลให้ทุกกลุ่มได้คะแนนอยู่ในระดับ “ดีมาก” ทุกกลุ่ม
 ดังนั้นจึงขอกระจายรางวัลให้ทุกกลุ่มได้รับในจำนวนที่เท่ากันกลุ่มละ 4,400 บาท รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวนเงิน
 รางวัล 44,000 บาท ตามที่วางแผนไว้ เพื่อความเท่าเทียมและเพื่อเป็นการจูงใจให้ทุกกลุ่มองค์กรที่
 กล่าวไว้ในข้อ 7.1 และ 7.2 มีความภาคภูมิใจในผลงาน โดยที่จำนวนเงินรางวัลนั้นเป็นเพียงตัวกระตุ้นให้ม
 การนำไปต่อ ยอดการทำกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาต่อไปในปี 2555 ซึ่งหากองค์กร

ใดมีความประสงค์เข้ามาพัฒนาเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ ก็สามารถส่งโครงการวิจัยด้วยตนเองตั้งแต่ เดือน พฤศจิกายน 2554 จะได้พัฒนาต่อยอดผลงานให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งหากทุกอย่างร่วมกันทำร่วมกันวิจัยต่อไปกลุ่มน้ำคลองอุตะเถาจะได้เกิดกลไกการพัฒนาและอนุรักษ์อย่างยั่งยืนได้ในที่สุด

จาก ผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากทำโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

- ประชาชน เครือข่ายชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอุตะเถา

- ประชาชน เครือข่ายชุมชน มีจิตสำนึกและความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำคลองอุตะเถา

- มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำคลองอุตะเถาให้ดีขึ้น

ผู้วิจัยพบว่าทุกอย่างที่คาดหวังไว้มีความเป็นไปได้จริง เนื่องจากกลไกการขับเคลื่อนของเครือข่ายรักษ์คลองอุตะเถา จังหวัดสงขลา เป็นกลไกที่เกิดจากเครือข่ายที่อยู่แบบหลวมๆ แต่มีทีมกลไกแทรกอยู่ทุกหน่วยงานของจังหวัด อาทิ ภาคราชการ ภาคสถาบันการศึกษา ภาคท้องถิ่น ภาคอุตสาหกรรม ภาคประชาชน ภาคศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาคเยาวชนต้นกล้าเพื่อการอนุรักษ์คลองอุตะเถาที่กำลังถูกบ่มเพาะอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เมล็ดพันธุ์ที่ดีมาเป็นตัวเพาะพันธุ์ จึงทำให้เป็นความโชคดีของสังคมคนรักษ์คลองอุตะเถาที่มีโอกาสสร้างคนจิตสาธารณะในรูปแบบต่างๆ มาทำงานเพื่อส่วนรวม “ร่วมกัน” หากจังหวัดให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ ก็สามารถดำเนินการ ไปควบคู่กับศูนย์ศึกษาสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำคลองอุตะเถาที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการในขณะที่ อบจ.สงขลา เป็นศูนย์กลางของงบประมาณจากท้องถิ่น ส่วนสถาบันการศึกษาเป็นแหล่งผลิตเยาวชนจิตสาธารณะ โดยมีชุมชนต่างๆเป็นแหล่งเรียนรู้ทางสังคมและธรรมชาติ ลุ่มน้ำคลองอุตะเถาก็จะสามารถอนุรักษ์และฟื้นฟูได้อย่างยั่งยืนนั่นเอง

รายชื่อผู้ได้รับรางวัล TOP FIVE ขององค์กรที่มีกลไกดูแลและฟื้นฟูลุ่มน้ำคลองอุตะเถา รางวัลละ 4,400 บาท จำนวน 10 รางวัล

องค์กร TOP FIVE ผู้ดูแลและฟื้นฟูลุ่มน้ำคลองอุตะเถา	โซน
โรงเรียนรัตนพลวิทยา อ.คลองหอยโข่ง จ.สงขลา	ต้นน้ำ
โรงเรียนพะตงประชานคีรีวัฒน์ ต.พะตง อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	กลางน้ำ

องค์กร TOP FIVE ผู้ดูแลและฟื้นฟูลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา	โซน
โรงเรียนบ้านไร่ ต.บ้านพรุ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	กลางน้ำ
โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย ๒ ต.บ้านพรุ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	กลางน้ำ
โรงเรียนคูเต่าวิทยา ต.คูเต่า อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	ปลายน้ำ
ชุมชนบ้านตะเคียนเกาและชุมชนปรึก ต.ปรึก อ.สะเดา จ.สงขลา	ต้นน้ำ
นายอำนวย สุขสวัสดิ์ ชุมชนทุ่งต้นมะขาม ต.ทุ่งลาน อ.คลองหอยโข่ง จ.สงขลา	ต้นน้ำ+กลางน้ำ
อสม.ประสิทธิ์ จันทร์ลำภู ต.บ้านพรุ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	กลางน้ำ
สิบโท อุดม เพ็ชรณรงค์ ต.คลองแห อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	ปลายน้ำ
นาย หรูน จันทวีดี ต.คูเต่า อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	ปลายน้ำ

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
www.SongkhlaLake.com

คณะทำงาน

ผู้รับผิดชอบโครงการ นายประโชติ อินทร์ถาวร ประธานเครือข่ายรักษ์คลองอู่ตะเภา
นางเบญจมาศ นาคหลง ผู้ประสานงานเครือข่ายรักษ์คลองอู่ตะเภา
เครือข่ายรักษ์คลองอู่ตะเภา จังหวัดสงขลา

คณะทำงานจากศูนย์ศึกษาสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ประธานศูนย์ศึกษาสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา ผศ.ดร.โรจน์จรรย์ย์ ด่านสวัสดิ์

นักวิจัยร่วม นางสาวกมลรัตน์ มุกดา

นางจิตนพา วุ่นบัว

นางเบญจวรรณ ธีระกุล

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
www.SongkhlaLake.com